

LES BASES D'UN MODEL DE TURISME SOSTENIBLE

Isabel Busquets
coordinadora de MÉS per Mallorca

Les actuacions dutes a terme a la Conselleria de Turisme durant l'actual legislatura han estat emmarcades en el conjunt de l'acció política del Govern d'esquerres sorgit de les urnes el maig de 2015. Un Govern que ha fet feina des del primer moment per un model de país diferent, basat, per una banda, en un progrés econòmic fonamentat en el diàleg i el consens, que genera prosperitat compartida i garanteix drets socials i econòmics per a tota la ciutadania. Per altra banda, s'ha promogut una economia més diversificada i més competitiva.

El turisme és, sens dubte, la indústria més important per a les Illes Balears. Això, però, no era motiu per mantenir un model turístic depredador de territori i de recursos que beneficiava només uns pocs. Tota l'acció de Govern en turisme ha estat enfocada a aconseguir un model de turisme i unes illes sostenibles. Les passes que s'han fet han estat de gegant i no podem permetre que es torni enrere.

ESTABLIMENT DE LÍMITS

El model turístic de l'any 2015 estava centrat en un turisme de masses i d'urbanisme a la carta. Era un model amb conseqüències socials, laborals i mediambientals molt perjudicials per a les Balears. Un aspecte clar d'aquest model poc desitjable era la possibilitat que els establiments d'allotjament turístic creixessin al marge de plantejaments territorials, urbanístics i turístics, i que augmentessin en places turístiques sense límit. Una demostració d'intencions a favor de la sostenibilitat per

part del Govern va ser el Decret Llei 1/2016, que va eliminar la possibilitat de construir hotels dins sòl rústic.

Posteriorment, la Llei 6/2017 va posar fi a les excepcions de compra de places. Les places turístiques s'han d'adquirir a una borsa per poder-les posar en funcionament. Tanmateix, a conseqüència de la permissivitat existent fins llavors, molts dels allotjaments turístics no estaven obligats a adquirir places de les borses. Com que el Govern té les competències d'ordenació turística de l'illa de Mallorca, gestiona el Consorci Borsa d'Allotjaments Turístics (CBAT). Avui dia, cada nova plaça turística a Mallorca s'ha d'adquirir al CBAT.

El Govern ha anat més enllà del que van establir els Acords pel Canvi i ha fixat un sostre de places a Mallorca (430.000, que eren les existents en el moment

d'aprovar la Llei 6/2017). Per primera vegada en la història, podem afirmar que, amb la llei actual, en aquesta illa no hi haurà més places turístiques de les que ja hi ha ara. Totes aquelles places creades a través de les excepcions d'aquestes darreres dècades desapareixeran quan es donin de baixa. Per això, l'únic que podem fer és decreixer.

Posem per cas un agroturisme que va obrir abans del 2017 amb 20 places. Si aquest establiment tanca i dona de baixa les 20 places de què disposa, desapareixeran i no es podran tornar a comercialitzar mai. Les places creades des de 1999 amb excepcions són unes 120.000.

Cal recordar que els doblers recaptats pel CBAT es destinen a millorar infraestructures turístiques de Mallorca. Només amb la convocatòria de 2017 s'han

Projecte de neteja de platges amb persones en risc d'exclusió social

invertit 16 milions d'euros a 34 municipis de l'illa, mentre que la de 2018 compta amb un pressupost de 15 milions. Gràcies a aquestes inversions, els ajuntaments mallorquins han rebut més inversions que mai de part de la Conselleria de Turisme, i a més ho ha fet amb convocatòries obertes i transparents.

Alguns dels projectes finançats amb els doblers de les places turístiques són la rehabilitació de Sa Farinera a Llubí o del teatre Defensora Sollerense a Sóller o la creació del Centre d'interpretació del vi, enoturisme i turisme sostenible a Santa Maria del Camí. Són, per tant, projectes que milloren l'oferta turística fora dels mesos d'estiu, però que, a la vegada, milloren els pobles per als residents.

ALLARGAMENT DE LA TEMPORADA TURÍSTICA

Desestacionalitzar el turisme ha estat un altre dels objectius principals durant la legislatura. Això vol dir suavitzar els pics d'arribada de turistes a l'estiu, quan ja no podem créixer més, i repartir els visitants durant tot l'any. L'actual Govern no ha promocionat les Illes durant l'estiu, sinó que ha basat tota la seva estratègia en captar visitants els mesos de fora de temporada alta, una època que atrau un turisme de més qualitat. És la campanya *Better in winter*.

A més, l'arribada de turistes en mesos de tardor, hivern i primavera suposa que els treballadors i les treballadores

La Defensora a Sóller

tenguin contractes de feina més llargs i, en conseqüència, millors pensions en el futur. És una passa més per aconseguir un model més equilibrat.

El nombre de turistes arribats a les Illes entre octubre i maig ha augmentat quasi un 16% respecte al primer any de legislatura. Alhora, les afiliacions a la Seguretat Social en mesos de temporada baixa com octubre o febrer creixen i demostren que la temporada turística s'està allargant i els llocs de feina augmenten en mesos poc habituals en altres èpoques de la història balear. Per la seva banda, el 2018 ja hem vist un

suau decreixement de nombre de visitants en els mesos de ple estiu: 75.000 turistes menys.

Les xifres en quantitat són bones, però fixem-nos en les xifres de qualitat: despesa turística i condicions de feina. Pel que fa a la despesa dels turistes, creix any rere any. Si comparam la despesa turística realitzada l'any 2018 (16.369 milions d'euros) amb la de l'any 2015 (14.331 milions d'euros) veim un 14,22% d'increment. Respecte a les millores de feina, durant aquesta legislatura s'ha aprovat un nou Conveni d'Hostaleria que preveu increments de sou de fins a un 17% en quatre anys i el 2018 el sou a Balears se situà per damunt de la mitjana estatal.

Per tal d'atraure turistes en temporada baixa, sector públic i sector privat s'han alineat per promoure productes turístics diversificadors, com ara la gastronomia, la cultura o els esports. Amb aquesta col·laboració públicoprivada, no només es crea una oferta diferenciadora de qualitat: també es creen sinèrgies. D'aquesta manera, la riquesa creada pel turisme arriba a altres sectors productius o econòmics.

REGULACIÓ DEL LLOGUER TURÍSTIC

Una altra de les fites d'aquesta legislatura ha estat la regulació del lloguer turístic a través de la mateixa Llei 6/2017,

Sa Farinera de Llubí

en termes de modalitat i de zona. L'anterior normativa prohibia el lloguer turístic a tots els edificis plurifamiliars (és a dir, pisos o apartaments) i, tanmateix, era una activitat que es donava de forma irregular i sense garanties per a veïnats i usuaris. Igualment, s'ha permès fer lloguer turístic durant dos mesos l'any a l'habitatge principal (és a dir, on s'està empadronat).

Però sobretot, la nova llei de regulació del lloguer turístic ha volgut tenir en compte les peculiaritats de cada illa i, fins i tot, de cada municipi. Per això, Consells insulars i Ajuntament de Palma, les institucions amb les competències d'urbanisme i amb un coneixement de la situació real del territori, són els encarregats de la zonificació, és a dir, d'establir a quines zones i en quines modalitats es poden comercialitzar habitatges turísticament.

El lloguer turístic és un fenomen global, cada vegada més utilitzat pels turistes. A les Balears era necessari regular-lo, per tal que pogués existir de forma legal allà on pot suposar beneficis econòmics per a la població en general (per exemple, per a famílies amb una segona residència), però també era necessari restringir-lo allà on pot crear problemes de convivència o d'accés a l'habitatge.

IMPOST DE TURISME SOSTENIBLE

A principis del 2016, quan no feia ni un any que el nou Govern havia pres possessió, les Balears van veure néixer un nou impost sobre les estades turístiques, que havia de compensar l'impacte territorial i mediambiental del turisme. L'Impost de Turisme Sostenible (ITS) és un tribut totalment finalista, destinat a fer de les Illes Balears unes illes sostenibles, mediambientalment, socialment i culturalment.

Fins al 2018 s'han recaptat 200 milions d'euros amb l'ITS i s'ha aprovat que uns 150 projectes siguin finançats amb els fons de l'impost. La meitat de la recaptació, 100 milions d'euros, es destina a projectes de medi ambient, però les finalitats dels fons de l'ITS són molt diverses:

- Protecció i recuperació del medi natural, rural, agrari i marí.

- Foment de la desestacionalització i promoció del turisme sostenible.
- Recuperació i rehabilitació del patrimoni històric i cultural.
- Impuls de projectes de recerca científica, desenvolupament i innovació tecnològica.
- Millora de la formació i la qualitat de l'ocupació.
- Adquisició i rehabilitació d'habitatges destinats a lloguer social amb criteris de sostenibilitat energètica.

Gràcies a l'ITS, l'edifici fins ara en desús de Ca n'Estela, que va ser una escola en temps de la II República, s'adequa com a centre d'interpretació del Parc Natural Marítimoterrestre des Trenc-Salobrar de Campos. Així, aquesta infraestructura acollirà els visitants al Parc perquè coneguin les particularitats de l'espai natural protegit i les instal·lacions antigues recuperaran la funció educativa i divulgativa que van tenir fa dècades.

Els fons de l'ITS també han fet possible tres projectes amb persones amb risc d'exclusió social perquè netegin i millorin la qualitat de platges, cales i espais públics de totes les Illes. Aquesta és una iniciativa que demostra la sosteni-

bitat en diversos vessants: social i mediambiental.

Sostenibilitat social és també la que pretén la inversió amb fons de l'ITS per a la promoció de 172 habitatges de protecció pública (26 milions d'euros), ja que dona resposta a un dels grans problemes per als balears: l'accés a l'habitatge.

Finalment, l'Impost també ha permès la realització de projectes relacionats amb la millora de la formació a les Illes. Com a exemple, podríem anomenar la creació d'un Centre Integrat d'FP en l'àrea de reparació i manteniment d'embarcacions nàutiques al Port d'Alcúdia. La construcció d'aquest centre a la zona nord de l'illa permet la formació necessària per poder cobrir llocs de feina ben remunerats per als treballadors i treballadores de les Balears.

En definitiva, s'han posat les bases per a un model de turisme sostenible i s'han fet les primeres passes cap a la diversificació econòmica, perquè les Balears no siguin tan dependents del turisme. Aquestes passes s'han dut endavant amb el consens i el diàleg que han caracteritzat aquesta legislatura. Però no podem pretendre canviar un model que s'ha desenvolupat durant 40 anys en una sola legislatura. Hem de ser autocrítics i reconèixer que encara queda molta feina per fer. El canvi no ha conclòs: el canvi continua. ■